

Jednotný postup pedagogických pracovníků při řešení rizikových jevů, při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví na Základní škole Vysoké Mýto, Javornického, příspěvková organizace

Tento metodický pokyn ředitelky školy stanoví postup všech pedagogických pracovníků Základní školy Vysoké Mýto, Javornického při řešení rizikových jevů u žáků a vychází z Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže (Dokument MŠMT č.j.: 21291/2010-28)

Školní řád jednoznačně zakazuje nošení, držení, distribuci a užívání návykových látek, stejně jako pití alkoholických nápojů a kouření v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných.

1. Konzumace tabákových výrobků.

- a) V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci tabákových výrobků v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, bude tabákový výrobek žákovi odebrán, aby nemohl v konzumaci pokračovat.
- b) Pedagogický pracovník o události sepíše stručný záznam s vyjádřením žáka (zejména odkud a od koho má tabákový výrobek).
- c) Při porušení zákazu konzumace tabákových výrobků, třídní učitel informuje zákonného zástupce žáka a bude žákovi snížena známka z chování na druhý stupeň (při opakovaném porušení bude udělen třetí stupeň z chování).
- d) V případě opakované konzumace tabákových výrobků žákem vyrozumí škola orgán sociálně právní ochrany města Vysoké Mýto a vyžádá si pomoc.

2. Konzumace alkoholických výrobků.

- a) V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci alkoholických výrobků v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, bude alkoholický výrobek žákovi odebrán, aby nemohl v konzumaci pokračovat.
- b) V případě podezření na porušení zákazu konzumace alkoholických výrobků bude na základě písemného souhlasu zákonného zástupce žáka proveden orientační test. Jestliže zákonný zástupce nesouhlasí s testováním, bude přizvána Policie ČR a OSPOD města Vysoké Mýto.
- c) V případě, že je žák pod vlivem alkoholu do té míry, že je ohrožen na zdraví a životě, zajistí škola nezbytnou pomoc a péči a volá lékařskou službu první pomoci.
- d) Jestliže akutní nebezpečí nehrozí, pedagogický pracovník o události sepíše stručný záznam s vyjádřením žáka (zejména odkud a od koho má alkoholický výrobek).
- e) V případě, že žák není schopný pokračovat ve vyučování, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce žáka a vyzve jej, aby si žáka ihned vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole. Jestliže není zákonný zástupce dostupný, vyrozumí škola orgán sociálně právní ochrany města Vysoké Mýto a vyžádá si pomoc.
- f) Při porušení zákazu konzumace alkoholických výrobků, třídní učitel informuje zákonného zástupce žáka a bude žákovi snížena známka z chování na druhý stupeň (při opakovaném porušení bude udělen třetí stupeň z chování).
- g) V případě opakované konzumace alkoholických výrobků žákem vyrozumí škola orgán sociálně právní ochrany města Vysoké Mýto a vyžádá si pomoc.

- h) Obdobný postup zvolí pedagogický pracovník i v případě příchodu žáka do školy nebo na školní akci pod vlivem alkoholu, resp. kdy nelze prokázat, že se žák intoxikoval ve škole.

3. Nález alkoholických výrobků ve škole.

- a) V případě, že pracovníci školy naleznou v prostorách školy alkoholický výrobek, o nález ihned uvědomí vedení školy a nalezený alkohol uloží u vedení školy pro případ usvědčujícího důkazu.
- b) V případě, že pracovníci školy zadrží u některého žáka alkoholický výrobek, o nález ihned uvědomí vedení školy, které se zúčastní dalšího šetření.
- c) O nález sepiší stručný záznam s vyjádřením žáka (zejména odkud a od koho má alkoholický výrobek), u kterého byl alkohol nalezen (nebo který jej odevzdal), datum, místo a čas nálezů.
- d) Při porušení zákazu nošení alkoholických výrobků do školy, třídní učitel informuje zákonného zástupce žáka a bude žákovi snížena známka z chování na druhý stupeň.
- e) V případě opakovaného nálezů alkoholických výrobků u téhož žáka vyrozumí škola orgán sociálně právní ochrany města Vysoké Mýto a vyžádá si pomoc.

4. Konzumace omamných a psychotropních látek (OPL)

- a) V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci OPL v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, bude OPL žákovi odebrána, aby nemohl v konzumaci pokračovat. Nalezenou OPL uloží do obálky, napíše datum, čas a místo nálezů. Obálku přelepí, přelep opatří razítkem školy a svým podpisem a uschovají ji do školního trezoru.
- b) V případě, že je žák pod vlivem OPL do té míry, že je ohrožen na zdraví a životě, zajistí škola nezbytnou pomoc a péči a volá lékařskou službu první pomoci, které předá zajištěnou OPL.
- c) Jestliže akutní nebezpečí nehrozí, pedagogický pracovník vyrozumí vedení školy a sepiše o události stručný záznam s vyjádřením žáka (zejména odkud a od koho má OPL).
- d) V případě, že žák není schopný pokračovat ve vyučování, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce žáka a vyzve jej, aby si žáka ihned vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole. Jestliže není zákonný zástupce dostupný, vyrozumí škola orgán sociálně právní ochrany města Vysoké Mýto a vyžádá si pomoc.
- e) Při porušení zákazu konzumace omamných a psychotropních látek, třídní učitel informuje zákonného zástupce žáka a bude žákovi snížena známka z chování na druhý stupeň (při opakovaném porušení bude udělen třetí stupeň z chování).
- f) V případě opakované konzumace OPL žákem vyrozumí škola orgán sociálně právní ochrany města Vysoké Mýto a vyžádá si pomoc.
- g) Obdobný postup zvolí pedagogický pracovník i v případě příchodu žáka do školy nebo na školní akci pod vlivem OPL, resp. kdy nelze prokázat, že se žák intoxikoval ve škole.

5. Distribuce omamných a psychotropních látek (OPL) ve škole.

- a) Přechovávání a distribuce OPL je vždy protiprávním jednáním, množství OPL není rozhodující.

- b) Má-li pracovník školy důvodné podezření, že ve škole došlo k distribuci OPL, musí o této skutečnosti vyrozumět vedení školy a to následně Policii ČR, protože se jedná o podezření ze spáchání trestného činu.
- c) Při porušení zákazu distribuce OPL, třídní učitel informuje zákonného zástupce žáka a bude žákovi snížena známka z chování na druhý stupeň (při opakovaném porušení bude udělen třetí stupeň z chování).

6. Nález omamných a psychotropních látek (OPL) ve škole.

- a) V případě, že pracovníci školy naleznou v prostorách školy látku, kterou považují za OPL, o nález ihned uvědomí vedení školy a nalezenou OPL uloží do obálky, napíše datum, čas a místo nález. Obálku přelepí, přelep opatří razítkem školy a svým podpisem a uschovají ji do školního trezoru.
- b) O nález vyrozumí Policii ČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky.
- c) V případě, že pracovníci školy zadrží u některého žáka látku, kterou považují za OPL, o nález ihned uvědomí vedení školy, které se zúčastní dalšího šetření.
- d) O nález sepiší stručný záznam s vyjádřením žáka (zejména odkud a od koho má tuto látku), u kterého byla látka nalezena (nebo který ji odevzdal). Nalezenou OPL uloží do obálky, napíše datum, čas a místo nález. Obálku přelepí, přelep opatří razítkem školy a svým podpisem a uschovají ji do školního trezoru.
- e) O nález vyrozumí Policii ČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky.
- f) Při porušení zákazu nošení OPL do školy, třídní učitel informuje zákonného zástupce žáka i orgán sociálně právní ochrany města Vysoké Mýto a vyžádá si pomoc. Žákovi bude snížena známka z chování na druhý stupeň (při opakovaném porušení bude udělen třetí stupeň z chování).
- g) V případě, že pracovníci školy mají podezření, že některý z žáků má nějakou OPL u sebe, bezodkladně informují vedení školy a to následně vyrozumí Policii ČR, zkonzultuje s ní další postup a informuje zákonného zástupce žáka.
- h) Vedení školy zabezpečí izolaci žáka od ostatních žáků a do příjezdu Policie ČR dohled nad žákem. U žáka v žádném případě nebude prováděna osobní prohlídka a prohlídka jeho věci.

7. Neomluvená absence, záškoláctví.

Jednotný postup ped. pracovníků při řešení neomluvené absence žáků vychází z Met. pokynu MŠMT čj. 10 194/2002 – 14

- a) O neomluvené absenci informuje tř. učitel vždy výchovného poradce, který tyto údaje sleduje a vyhodnocuje. Neomluvenou absenci **do 10 vyučovacích hodin projedná tř. učitel se zákonným zástupcem žáka** a provede zápis o pohovoru na daný tiskopis. /Doporučení – k pohovoru přivězte VP nebo kolegu/. V pohovoru projedná důvod absence žáka, způsoby omlouvání absence, upozorní na povinnost školní docházky stanovenou zákonem i možné důsledky při nárůstu neomluvené absence. Zápis o pohovoru podepíše přítomní pohovoru a zákonný zástupce žáka obdrží kopii zápisu. Odmítnutí podpisu nebo převzetí se do zápisu poznamená.

Výchovné opatření:	1 - 4 hodiny	důtka ředitele školy
	5 - 9 hodin	druhý stupeň z chování
	10 a více hodin	třetí stupeň z chování (dle závěrů výchovné komise)

- b) Při neomluvené absenci **nad 10 hodin** požádá třídní učitel ředitelku školy o svolání školní výchovné komise, které se dle závažnosti a charakteru absence účastní vedení školy, zákonný zástupce žáka, třídní učitel, výchovný poradce, metodik prevence.

Pozvání zákonného zástupce žáka na jednání školní výchovné komise se provede doporučeným dopisem. O průběhu a závěrech jednání školní výchovné komise se provede zápis podepsaný všemi přítomnými a každý účastník jednání obdrží kopii zápisu.

Výchovné opatření: snížená známka z chování (neuspokojivé a dle závěrů školní výchovné komise).

- c) Při neomluvené absenci nad 25 hodin zašle ředitelka školy bezodkladně oznámení na odd. sociálně právní ochrany města Vysoké Mýto.

8. Nahlášení krádeže žákem.

- a) O události ihned informovat vedení školy, pořídit záznam na základě výpovědi poškozeného.
- b) Věc předat obvodnímu oddělení Policie ČR nebo poučit žáka a jeho zákonného zástupce, že mají tuto možnost.
- c) V případě, že je znám pachatel, ohlásit celou věc Policii ČR a současně orgánu sociálně právní ochrany města Vysoké Mýto.

9. Vznik škody na školním majetku, vandalismus

- a) Jakmile vznikne škoda na školním majetku, informovat vedení školy, následně vyhotovit záznam o události a pokusit se odhalit viníka.
- b) Je-li znám viník a škoda byla způsobena svévolně či z nedbalosti, pak informovat zákonného zástupce a vymáhat nápravu nebo odpovídající finanční náhradu.

10. Agrese

Mezi nejrizikovější faktory v každodenním školním životě patří zejména agresivní chování. Rizikových faktorů na straně dětí je mnoho, s většinou se dá pracovat jen pozvolna, s některými téměř vůbec. Rizikové faktory na straně škol jsou: neznalost diagnostiky, neznalost příčin agresivity a absence dovedností nutných k zacházení s dětmi s poruchami chování, absence přesných vnitřních postupů řešení - nikdo neví, co přesně má kdy dělat, nikdo nedělá nic nebo všichni všechno, nikdo nikomu nic neřekne a obavy z reakcí rodičů, inspekce, zřizovatele a medializace.

Projevy školního násilí

- rvačky, používání zbraní
- vydírání, loupeže
- veřejné zostouzení marginálních skupin (homosexuálové, cizinci, Romové, dívky)
- vandalismus (ničení škol. majetku, věcí spolužáků)
- zneužívání moci učitelem
- násilí žáků vůči pedagogům, útoky na učitele
- násilí mezi dospělými pracovníky školy
- násilí rodičů vůči pedagogům nebo pedagogů vůči rodičům
- skupinová agrese (šikana)

Střelné zbraně ve škole

Doporučený postup:

- a) Zaveďte občas řeč na podobné předměty, kdo už viděl zbraň, kde, či rodiče mají zbraně doma a proč – zjistíte **zájem o problematiku, dostupnost a zmapujete terén**
- b) Na schůzkách s rodiči jasně deklarujte, že děti mívají podivné nápady a jestliže má někdo doma zbraně, bylo by moudré, kdyby dodržoval bezpečnostní předpisy
- c) Jestliže někdo něco podobného do školy přinesl, obvykle se s tím někomu pochlubí – je nutné **budovat síť „informátorů“**, kterou k vám tato zpráva svižně doputuje
- d) Kdykoliv se někde ve světě nějaká střelba ve škole odehraje, mluvte o tom s dětmi (hlavně o tom jenom nemluvte vy dětem!)
- e) Nošení zbraní do školy zakažte školním řádem a **často informujte žáky**, co se všechno stane, když je někdo bude u sebe mít.
- f) Všechny viditelné zbraně **okamžitě zabavujte** a vračejte až rodičům a po velkých obstrukcích, na základě zápisů, záznamů a všelijakých hlášení a to i na střední škole. Každý přestupek proti školnímu řádu z této kategorie oceňte výchovným opatřením.
- g) Jakmile si děti začnou vzájemně líčit včerejší film, ve kterém někdo nesmrtelný kolem sebe mával nožem, zaveďte na to hovor. Zvláště **malým dětem donekonečna opakujte, že zásah zbraní bolí** a může člověka i zabít.
- h) Jakékoliv zranění jednoho žáka jiným za použití zbraně nezamlčujte, ale okamžitě to řešte. Do řešení zapojte rodiče, poškozeného i útočníka a nebojte se volat policii. Útočník nesmí z vyšetřování vyjít jako hrdina!
- i) Na střední škole a vyšším stupni základní školy **nikdy žádné dítě netlačte do kouta a neprovokujte zbytečným tlakem!** Obvykle zaútočí proto, že jste se dotkli jeho důstojnosti.
- j) Jestliže se chystáte někoho ze školy vyloučit, bavte se s ním o tom a snažte se co nejvíc přijít na to, co se v něm děje a jak velká rána to pro něj je. Totéž při propadání nebo dlouhodobém špatném prospěchu.

Útoky na učitele – skutečné fyzické útoky jsou u nás velmi řídkým jevem, občas se vyskytuje vyhrožování, celkem často pak verbální útoky. Při normálním důstojném průběhu komunikace mezi pedagogy a žáky by se to nemělo stávat. Výjimky mohou představovat děti s poruchami chování, které se v afektu mohou verbálního útoku dopustit.

Doporučený postup

- a) Jakmile se žák začne chovat agresivně, začne vyskakovat nebo je zřejmé, že je rozrušený, okamžitě se s ním přestaňte dohadovat. Snižte hlas do klidnější polohy, mluvte spisovně, jasně a snažte se hovor ukončit nějak neutrálně. „Nechme to být, možná jsem to přesně nepochopil.“ „Snad jsem tolik neřekl...“ „Dobře, máme toho asi dneska všichni dost...“ „Jestli jsem tě naštvál, tak promiň.“
- b) Je úplně jedno kdo je v právu, kde je pravda a tak podobně, nejdůležitější je, aby se dítě uklidnilo a pominula aktuální hrozba.

- c) Důležitá je podpora zbytku třídy, kdyby útočník vytáhnul nějakou zbraň, budete jejich pomoc potřebovat. Alespoň jeden z nich musí najít chuť a odvahu doběhnout pro někoho dospělého.
- d) Jde-li o osamělého útočníka, který je rozčilený, platí to stejné, co při hrozbě fyzickým útokem.
- e) Některé děti svými vulgarismy nic nemyslí, prostě takhle doma mluví, nechtějí se vás nijak dotknout. Neberte hned všechno smrtelně vážně a nedržte nudná kázání.
- f) Jestliže je útočník chronicky drzý nebo se potřebuje jen nějak vyjádřit, pomáhají dlouhé vážné pohledy, pohledy zraněné laně nebo zvolání :“Ale Pepo, už tě to zase bere?“ Humor zchladí překvapivě dost horkých chviliek. **Rozhodně nepomáhá hádání se s útočníkem.** Za každou cenu musíte udržet třídu na své straně! Jakmile se zapojí do agrese víc dětí, začíná to být nebezpečné.
- g) Když cítíte, že třída je na vázkách, budete je muset buď dojmout, anebo zastrašit. Mezi dětmi jsou vždy takové, které lze buď dojmout nebo zastrašit. Máte-li čím vyhrožovat, zkuste to. Nemáte-li, budete muset dojímat nebo apelovat na čest, slušnost, spravedlnost atp. Je jednodušší, když agresora umravní samy děti.
- h) Některé děti prostě nemají rády, když se někomu ubližuje. Svou etudu věnujte především jim. Začněte být osobnější - Můžete zkusit vyprávění o tom, jak jste si vždycky přáli učit děti, něco jim dávat, jak tu práci máte rádi, ale vždycky vás tolik zamrzí, když.....
- i) Ještě vždycky můžete z rozbouřené třídy odejít, ale berte to jako poslední možnost. Zbabělost vám totiž děti nikdy neodpustí a jako zbabělost to v každém případě vyzní.

Kopy, údery, hmaty, chvaty... - velmi odpudivé projevy násilí, které používají především mladší děti.

Doporučený postup

- a) Pokuste se takové počínání někdy natočit videokamerou a pak pustit rodičům na třídních schůzkách. Použijte to jako doklad toho, proč není vhodné, aby se malé děti dívaly na podobné filmy.
- b) Také funguje nějaké náhradní zaměstnání, ale ne na každého.
- c) Stále dokolečka to zakazujte, pranýřujte a potírejte – úspěch bude malý, ale snad alespoň někdo přestane....
- d) Tak, jako to vadí vám, vadí to i mnohým dětem! Soustřeďte se proto na jejich ochranu, aby je „kopálisti“ neotravovali a neohrožovali.

Rvačky – z rvaček mívají učitelky dost hrůzu a mylně je považují za šikanu. Bitka není šikana a to ani tehdy ne, když se jí zúčastní víc dětí. Bývá to záležitost kluků a rázných děvčat.

Doporučený postup

- a) Když se k rvačce nachomýtnete, zasahujte rozumně až ve chvíli, kdy se účastníci trochu unaví. Jinak můžete přijít také k úhoně a zranění učitele je přeci jen zbytečná komplikace.

- b) Když už je po bouři a aktéři na sebe jen něco pokřikují a nadávají si, moc se do toho nepleťte, to patří k věci.
- c) Během následného vyšetřování buďte věcní. Bývají-li odpovědi na otázku PROČ ve smyslu: „Já mu řekl a on mi na to řekl...., Řekl o mojí mámě...., Von si začal....“ apod., a nezdá se, že by šlo o následky dlouhodobé systematické agrese, nechte to být. Omezte se na stručné vysvětlení, že problémy se dají řešit i jinak. O události proveďte zápis.
- d) Soustřeďte se hlavně na případná zranění a jejich ošetření.
- e) Rvačkám žádnou prevencí nezabráňte.

Útoky na příslušníky marginálních skupin – jsou jedním z největších současných problémů. Útočí se na děti cizinců, na děti chudé, na ty, které nenosí značkové oblečení, na Romy v převážně neromských třídách, na Neromy v převážně romských třídách, na děti příliš chytré, málo chytré...

Doporučený postup

- a) Na základní škole plní děti povinnou školní docházku a nemohou se tomu vyhnout, proto je naprosto nezbytné, aby se zde cítily bezpečně = neustále prosazujte zásady rovnosti
- b) Jakmile se objeví první verbální a zdánlivě nevinný útok (u nejmladších školních dětí) ihned reagujte velice a problém (nikoliv zdroj pohoršení, tedy útočníka) pečlivě rozeberte
- c) Rozbory trpělivě opakujte při jakémkoliv podobném náznaku.
- d) Nezapojujte se do vyprávění vtipů o jakémkoliv marginální skupině a nic takového veřejně netrpte a nepodporujte takové stereotypy.
- e) Snažte se přiblížit ostatním dětem kulturu jejich spolužáků třeba prostřednictvím projektů nebo týdnů zaměřených na danou problematiku. U mladších dětí se vám podaří zapojit i rodiče, což bude ze všeho nejúčinnější, neboť děti si všechny předsudky přinášejí obvykle z domova.
- f) Při jakémkoliv použití názvu nějaké skupiny jako nadávky reagujte u malých dětí vysvětlováním a rozborem, u velkých jasným a hlasitým odmítnutím takových způsobů.

Verbální agrese + hrubé a vulgární výrazy – jsou obdobně jako útoky na marginální skupiny velmi častým jevem. A rovněž jako v předchozím případě, je především nutné jednoznačně a jasně deklarovat nesouhlas a takové chování odmítnout.

Doporučený postup

- a) Kromě školního řádu, jako nezbytného základního kodexu, mějte ve škole stanovena i obecná pravidla soužití, jako vyjádření morálních hodnot. Tato pravidla tvořte společně se žáky a jasně v nich deklarujte požadavek slušného mluvení a chování. Nezaručí to, že se tak všichni budou chovat, ale vulgární mluvu to jasně odkáže do roviny nepřijatelnosti.
- b) Mladší děti trpělivě opravujte a dávejte jasně najevo, že veřejné užívání hrubých výrazů není ve škole přípustné a společensky je to nevhodné.

Kdy hlásit policii?

V případě, kdy je škoda vlivem násilí nikoliv nepatrná, nikdo nejeví snahu o nápravu a škola není vlastními silami schopná domoci se takové nápravy. Musí se jednat o úmyslné násilí. Hlásíte také tehdy, jestliže o to žádá poškozený nebo poškozená nebo jejich zákonní zástupci.

Kdy hlásit OSPOD?

V případech, kdy se jedná o opakované jednání a výchovná a další opatření, která zvolila škola, neměla žádný účinek.

11. Chování žáka

- a) K zaznamenávání negativního chování žáků, porušování školního řádu, jakýchkoliv projevů šikany, je pro každou třídu zaveden sešit pro výchovná opatření, který je umístěn v třídní knize a je k dispozici všem učitelům. Učitelé do tohoto sešitu důsledně zapisují všechny události související s porušováním pravidel chování během celého vyučovacího dne. Informace v sešitě pravidelně sledují zejména třídní učitelé, slouží jim jako podklad pro práci se třídou v třídnických hodinách, k hodnocení chování žáků, případně k udělování výchovných opatření. V případě velmi závažných přestupků bude školou podáno trestní oznámení Policii ČR (viz Školní řád).
- c) Mobilní telefony musí být od začátku vyučovací hodiny uloženy v aktovce a přepnuty na tichý režim. Pokud žák pravidlo poruší, bude mu udělena ředitelská důtka.
- d) Bude-li žákovi uděleno výchovné opatření, je nutné, aby obsahovalo stručný popis přestupku.

12. Šikana a kyberšikana

Řešení šikany a kyberšikany jsou součástí MPP školy a podrobně zpracované příslušné materiály (Program proti šikanování, jsou všem učitelům k dispozici na nástěnce ve sborovně).

Všichni učitelé průběžně sledují vzájemné vztahy mezi žáky, atmosféru v třídních kolektivech a sociální chování žáků. Při podezření na šikanu či kyberšikanu nebo při jakýchkoliv jejich projevech vše neprodleně oznámí třídnímu učiteli, který věc vyšetří (podle potřeby spolupracuje s metodikem prevence, výchovným poradcem).

Podle Metodického pokynu MŠMT k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení č.j. MSMT- 22294/2013-1 je doporučena tato strategie.

Pro vyšetřování počáteční šikany (se standardní formou):

1. Rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili a s oběťmi.
2. Nalezení vhodných svědků.
3. Individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky (nikoli však konfrontace obětí a agresorů).
4. Zajištění ochrany obětem.
5. Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi.

Pokročilá šikana s neobvyklou formou – výbuch skupinového násilí vůči oběti, tzv. třídního lynčování, vyžaduje následující postup:

1. Překonání šoku pedagogického pracovníka a bezprostřední záchrana oběti.

2. Domluva pedagogických pracovníků na spolupráci a postupu vyšetřování.
3. Zabránění domluvě agresorů na křivé výpovědi.
4. Pokračující pomoc a podpora oběti.
5. Nahlášení policii.
6. Vlastní vyšetřování.

Po vyšetření šikany budou následovat podpůrné práce s agresorem i obětí, kterou poskytne podle závažnosti buď třídní učitel, metodik prevence nebo výchovný poradce.

Pro potrestání agresorů lze užít běžná výchovná opatření, rozhoduje závažnost případu.

Při předcházení případům šikany a při jejich řešení bude škola (vedení školy, MP, VP) spolupracovat i s dalšími institucemi a orgány z rezortu školství, zdravotnictví, sociální péče. Pokud budou školu o podezření na šikanování informovat rodiče, bude odborně vyšetřena (viz. výše citovaný Metodický pokyn MŠMT, zodpovídá ŘŠ).

Zvláštní pozornost budou učitelé věnovat kyberšikaně. Tuto problematiku proberou zejména třídní učitelé na třídnických hodinách, vysvětlí žákům všechny aspekty kyberšikany, její rizika a nebezpečí, zejména zdůrazní negativní dopad kyberšikany na psychiku člověka. V případě podezření na kyberšikanu bude škola při šetření spolupracovat s policií ČR.

13. Poruchy příjmu potravy

Mentální anorexie je porucha charakterizovaná zejména úmyslným snižováním tělesné hmotnosti. Základním kritériem anorexie je nízká tělesná hmotnost (alespoň o 15% nižší než odpovídá věku a výšce) a aktivní snaha hubnout nebo nepřibrat (nemocní někdy popírají snahu hubnout, ale mluví o zdravé výživě a životním stylu). Postupně si zvykají na snížený příjem energie, nadměrnou sebekontrolu v jídle a často i zvýšený energetický výdej, snadno se cítí přejedeni. Bývá rozlišován nebulimický (restriktivní) a bulimický (purgativní) typ mentální anorexie, kdy v jejím průběhu dochází k opakovaným epizodám přejídání nebo zvracení, užívání laxativ nebo diuretik.

Mentální bulimie je porucha charakterizovaná zejména opakujícími se záchvaty přejídání, spojenými s přehnanou kontrolou tělesné hmotnosti. Rozhodujícím kritériem přejídání je subjektivní pocit ztráty kontroly nad jídlem. Někdy je rozlišován purgativní (vyskytuje se zvracení, laxativa nebo diuretika) a nepurgativní (ke kontrole hmotnosti jsou využívány přísné diety, hladovky nebo intenzivní cvičení) typ bulimie.

Vhodná je včasná intervence u rizikových jedinců (rychle zhubnul, zvrací s jakoukoli argumentací...), interaktivní programy, rozvoj všeobecných aktivit, zájmů. U běžné populace spíše se zaměřit na předcházení nevhodných redukčních diet a prostředků na zhubnutí (důraz ne na nebezpečnost, ale na neúčinnost. Předcházet šikaně pro vzhled, oblečení, tělesný výkon, to, co jí nebo pije. Rozšířit nabídku vhodných, konkrétních materiálů (svépomocné příručky jak zvládat anorexii, bulimii) pro nemocné a jejich rodinné příslušníky.

Učitel není terapeut, zprostředkuje ale dítěti a rodině zpětnou vazbu o některých jídelních zvyklostech dítěte, může pomoci předcházet šikaně pro fyzický vzhled a výkon (zejména učitelé tělocviku), **doporučit popř.** zprostředkovat kontakt s psychologem nebo lékařem.

Opatrně se pouštět do oblasti „zdravé výživy“ a redukce hmotnosti (doporučení mohou být jednostranně, přehnaně interpretována)

Kdy a koho informovat?

Pediatra, rodiče vždy, když dítě výrazněji zhubne, opakovaně bylo přistiženo, že zvrací (stačí informace od vrstevníků), sebepoškozuje se. Rodiče, i když dítě nechodí do školní jídelny.

14. Syndrom týraného dítěte

Syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte (**CAN - Child Abuse and Neglect**). Jde o jakoukoliv formu týrání, zneužívání a zanedbávání dětí, která je pro naši společnost nepřijatelná. Statistiky uvádějí, že CAN v ČR trpí v současné době 1 – 2 procenta dětské populace, což představuje 20 – 40 tisíc dětí. Dítě nejčastěji poškozuje jeho rodiče a další členové rodiny, pokud jsou k dítěti necitliví a bezohlední a pokud je podřizují nebo využívají k uspokojení vlastních potřeb. Takové chování můžeme chápat jako zneužití fyzické síly nebo psychické nadřazenosti a moci dospělého nad podřizeným a závislým dítětem.

Změny v chování dítěte

- celková stísněnost a nezáměr o dění kolem
- zvýšená opatrnost v kontaktu s dospělými
- úzkost a vyděšené reakce v přítomnosti konkrétních dospělých osob nebo v situaci, kdy je dítě s dospělým samo
- vyhýbání se školním a mimoškolním aktivitám
- nápadně lhostejné postoje, výroky typu „mně je to jedno“
- agresivní napadání a šikanování vrstevníků
- zvýšená citová dráždivost a agresivní projevy na sebemenší podněty
- potíže se soustředěním a zhoršení prospěchu ve škole
- váhání s odchodem domů po vyučování
- neomluvené absence ve škole
- odmítání jídla nebo přejídání
- sebepoškozování
- útěky z domova

Známky na těle dítěte

- opakovaná zranění včetně zlomenin
- modřiny
- řezné rány
- otoky částí těla, například rtů, tváří, zápěstí
- stopy po svazování
- otisky různých předmětů na těle

- natrhnutí ucha
- otisky dlaně a prstů
- stopy po opaření nebo popálení cigaretou

FYZICKÉ (TĚLESNÉ) TÝRÁNÍ a jeho rozpoznání:

a) aktivní (bití a jiné agresivní formy napadání dítěte)

b) pasivní

Některé známky zanedbávání:

- trvalý hlad
- podvýživa
- chudá slovní zásoba
- špatná hygiena
- zkažené zuby a časté záněty dásní
- dítě není očkované proti nemocím
- nevhodné oblečení vzhledem k počasí
- nedostatek dohledu – dítě je večer doma samo, venku pobývá dlouho do tmy a bez dozoru apod.
- vyčerpanost, přepracovanost
- s dítětem se nikdo neučí, nezajímá se o jeho školní povinnosti
- vyhození z domova

Některé projevy zanedbávaného dítěte:

- má chudé nebo velmi špatné vztahy s rodiči
- touží po citu a pozornosti jakéhokoliv dospělého (nedělá rozdíly mezi blízkými a cizími lidmi, vrhá se k cizím dospělým, odešlo by s nimi)
- je neobvykle unavené až apatické, někdy naopak nezvládnutelné
- všechno jí hltavě a hladově
- chodí za školu nebo do ní chodí pozdě
- má potíže s učením
- zdráhá se odcházet domů
- houpá se, cucá věci nebo prsty, kýve hlavou
- žebra o jídlo, peníze nebo jiné věci

Kdo řeší?

Školní metodik prevence s výchovným poradcem, školním psychologem, třídním učitelem, se školským poradenským zařízením, pediatrem, orgánem sociálně právní ochrany dítěte.

Učitel může žákovi zachránit i život

Školy a školská zařízení jsou spolu se zdravotnickými zařízeními těmi subjekty, které případy týrání, zneužívání či zanedbávání dítěte oznamují příslušným úřadům nejčastěji. Pedagogové jsou navíc od lékařů ještě v užším průběžném kontaktu s dětmi.

Učitelé jsou hned po rodičích dítěti nejbližší. A pokud pedagog vyučuje dítě, které je pravděpodobně týráno, může sehrát klíčovou roli při zamezení dalšímu týrání – může mu pomoci zbavit ho dalšího fyzického nebo psychického týrání a může mu dokonce někdy zachránit i život.

Náhlé změny jako alarm

Prvním, co musí učitel udělat, aby mohl týranému dítěti pomoci, je vůbec všimnout si a odhalit to, že dítě nese nějaké stopy týrání. Jde jednak o změny chování žáka, jednak o fyzické známky vypovídající o násilném zacházení s dítětem.

Jedním z nejčastějších signálů ukazujících na možné týrání doma je náhlé podstatné zhoršení prospěchu žáka. Dítěti začne být úplně jedno, zda dostane dobrou, nebo špatnou známku.

Z veselého dítěte se často stane úzkostný žák, který je neprůbojný. Může mít zároveň nejrůznější problémy ve vztazích se spolužáky – dítě, které bylo dříve kamarádké, se začne najednou ostatních stranit, nebo se může naopak začít chovat vůči nim agresivně. U žáka se mohou projevit také nejrůznější poruchy v pravidelných návycích – spaní (do školy chodí pozdě) nebo stravování (při obědě opakovaně nedojídá) .

Pokud jde o tělesné známky, zvláště učitel tělocviku má jedinečnou možnost všimnout si různých modřin, odřenin či nezvyklé únavy či apatie žáka.

Zvláštní kategorií jsou méně viditelné, a zároveň o to citlivější signály, které nicméně učitel může zaregistrovat. Jejich skutečná diagnostika je však již věcí odborníka. Jde například o potíže při sezení v lavici, které mohou ukazovat na poruchy zažívání nebo třeba na krev v moči .

Rozhovor s žákem je klíčový

Když učitel po zpozorování neklamných známek vzbuzujících podezření na syndrom týraného dítěte dojde k závěru, že dítěti je potřeba pomoci, měl by se vždy nejdříve pokusit navázat s žákem osobní kontakt. Nejlepší je, když se ho někde v soukromí dotáže na to, proč má například na těle modřiny nebo třeba proč v posledním době odchází ze školy jako poslední, zatímco dříve byl naopak mezi prvními, kdo pospíchali domů.

Situaci prvního kontaktu mezi učitelem a žákem samozřejmě vždy zjednodušuje to, pokud vztahy mezi nimi nejsou jen striktně formální. Takovouto atmosféru lze ještě umocnit tím, že učitel nabídne žákovi nějaké pohoštění, uvaří čaj a rozhovor vede nejdříve zeširoka – nedoporučuje se při takovémto osobním rozhovoru věnovat se problému okamžitě.

Předpokládá se, že rozhovor povede většinou třídní učitel. Nic by však nemělo bránit tomu, aby ho vedl i jiný učitel, který má z nějakých důvodů s dětmi méně formální vztahy, třeba tělocvikář nebo učitel předmětu, jenž má žák obzvlášť rád a je tedy pravděpodobné, že dobře vychází i s tím, kdo ho vyučuje.

Když je dítě nedůvěřivé

Je prakticky nemožné stanovit přesnou hranici toho, kdy by měl učitel již ustoupit z role prvního kontaktu ve věci týraného dítěte a o problému informovat další instituce. Každý případ je individuální.

Především v situaci, kdy se učiteli nedaří navázat komunikaci s žákem, je dobré obrátit se na pedagogicko-psychologickou poradnu.

Jednou z možností je, že učitel žákovi, který se nechce se svým problémem svěřit, doporučí, aby se obrátil na Linku bezpečí. Dítě si může o svém problému po telefonu popovídat anonymně a záleží jen na něm, zda se během rozhovoru stane důvěřivějším a sdělí na sebe

kontakt. A pokud se ani odborníkovi na pomyslném druhém konci telefonního drátu nepodaří dítě přimět k identifikaci, snaží se ho ještě přesvědčit, aby se obrátilo na kohokoliv, komu důvěřuje.

Neměli bychom také zapomínat na ostatní žáky, mezi nimiž se týrané dítě ve škole pohybuje. Učitel by se proto měl také obrátit na jeho spolužáky nebo sourozence a zeptat se jich, zda o příčině jeho problémů nevědí něco bližšího.

Vystoupení týraného dítěte z anonymity je to nejtěžší, co po něm můžeme chtít. Nepochybně to souvisí s faktem, že má totiž mluvit o tom, jak mu ubližují jeho nejbližší.

Na řadě je odborník

Je právem každého pedagoga, aby sám zvolil postup, který považuje v daném případě za nejlepší. Tehdy, když dítě samo přizná, že je týráno, nebo když si učitel jinak potvrdí, že bylo nějak fyzicky nebo psychicky poškozeno, měl by kontaktovat odborníky. Při zjištění nějaké zdravotní újmy však nedoporučuji kontaktovat jen lékaře. Pediatr si totiž přeje, aby dítě přišlo v doprovodu rodiče. Také do pedagogicko-psychologické poradny by mělo dítě jít spolu se zákonným zástupcem. Pokud se však škole podaří domluvit se s poradnou na kontaktu bez účasti rodičů, považuji toto porušení pravidel za přijatelné. Prioritou je pomoci dítěti za každou cenu.

V případě, že se učitel utvrdí v podezření na týrání žáka, situace se nezlepšuje a komunikace s rodiči také k ničemu nevede, doporučuje se školám kontaktovat především OSPOD, a to podle spádové oblasti, kam škola v dané obci přináležejí, tedy podle obcí s rozšířenou působností. (Pokud se však škola na rodiče neobrátila, má plné právo při podezření na týrání žáka kontaktovat OSPOD rovnou.) Na těchto úřadech je veden registr problémových rodin a je tedy možné, že po avízu školy budou sociální pracovníci hned vědět, jaké problémy jsou s danou rodinou spojeny.

Základní informace – tabu zóny

Věnovala jsem se doposud tomu, jak má či může učitel postupovat, když zjistí známky možného týrání. Neměli bychom však také zapomínat na prevenci.

Záleží opět na dané škole a učiteli, jakým způsobem zařadí do výuky problematiku nebezpečí týrání dítěte. Informace o tom, že nikdo nesmí dítěti ubližovat, jsou součástí dětských práv, se kterými by školy měly žáky seznámit. Téma týrání dítěte, zvláště pohlavního zneužívání, může škola zařadit i do sexuální výchovy a pozvat si příslušného odborníka. V každém případě by se nějakou formou děti měly v průběhu školní docházky dozvídat, kde jsou hranice, za které by neměl ani rodič vkročit, a co dělat, pokud se dítě setká s prvními projevy týrání, zneužívání či zanedbávání. Každé dítě by se mělo co nejdříve seznámit jednak s tím, co představují takzvané tabu zóny na jeho těle, jednak by mělo vědět, na koho se obrátit a kam zavolat, pokud mu někdo začne ubližovat nebo i když má jen pochybnosti o správnosti chování svých blízkých k vlastní osobě.

Sexuální zneužívání – je každé nepřiměřené vystavení dítěte sexuálnímu činu nebo chování, které vede k uspokojování potřeb zneuživatele.

Pohlavní zneužívání (§ 242 zákona č. 140/1961 Sb., trestního zákona) je závažným trestným činem proti lidské důstojnosti, na který se vztahuje povinnost překazit jej (§ 167 trestního

zákona). Překazit znamená, že zabráníte páchání nebo dokončení takového jednání (oznámít orgánům činným v trestním řízení).

Dítě se mi svěří osobně

1. uvědomit si, že jde o velmi citlivou záležitost
2. seznámit s tím co nejužší okruh dalších osob
3. pokud se zneužívání dopouští rodič, není žádoucí informovat ho o tom, že se vám dítě svěřilo
4. komunikovat s dítětem – podrobnější vyšetřování nechat na psychologovi a policii
5. vhodně dítěti sdělit, že skutečnost musíte ohlásit na policii
6. ohlásit na policii
7. ocenit dítě, že za vámi přišlo a ujistit ho, že pro ně uděláte všechno, co je ve vašich silách
8. jestliže dítě nechce, abyste věc ohlásili, situaci konzultujte s odborníkem, ale od oznámení události vás to nesmí odradit

Dozvíím se – oznámím řediteli – kontaktujeme policii a orgán sociálně-právní ochrany dětí.

Zjistím to z nějaké školní ankety nebo dotazníku

Dítě se vyjadřuje někdy v náznacích a nejasně, proto je velmi důležité porozumět tomu, co vám vlastně říká. V každém případě s ním navažte o přestávce nebo po vyučování rozhovor, ale tak, abyste nebudili nežádoucí pozornost. Jestliže vám dítě potvrdí vaši domněnku, postupuje jako výše. Nevyslychejte ho a nepodsouvejte mu své názory, nechejte ho volně vyprávět.

Dozvíím se to od spolužáků nebo z jiných zdrojů

Nejprve přemýšlejte, jestli tomu nasvědčuje i vaše pozorování. Pokuste se s dítětem navázat rozhovor, ale do ničeho ho nenuťte. Prostředníkovi řekněte, že je důležité, aby za vámi přišlo zneužívané dítě samo. Nevyšetřujte a nijak nepátrejte. Jestliže si nejste jistí, oznamte věc orgánu sociálně-právní ochrany, který ji prošetří.

Dítě je obětí sexuálního napadení

Jestliže se stalo obětí napadení cestou do školy a útočníkem je neznámá osoba, potom urychleně vše oznamte policii, rodičům a orgánu sociálně-právní ochrany dítěte. Chovejte se pevně a jednoznačně a dítě neopouštějte až do příchodu rodičů.

Oznámení na policii.

Pokud má učitel jistotu, že byl spáchán trestný čin, má ze zákona povinnost obrátit se na orgány činné v trestním řízení, pokud má podezření, zákon určuje školskému zařízení za povinnost nahlásit tuto skutečnost obecnímu úřadu, tedy sociálnímu pracovníkovi z orgánu sociálně právní ochrany dětí (OSPOD).

15. Rizikové sexuální chování

K rizikovému sexuálnímu chování patří předčasný začátek pohlavního života (do této skupiny řadíme také zvýšenou konzumaci pornografie před 15. rokem života), vysoká frekvence pohlavních styků, náhodné známosti, promiskuita, prostituční chování, prezentování vlastních explicitně erotických materiálů na internetu, krvavé sexuální praktiky, vaginální, anální a orální styk bez použití kondomu mimo dlouhodobé partnerství, kde se předpokládá věrnost partnerů.

Doporučené postupy a metody prevence z hlediska pedagoga:

Zjištění sociálního klimatu ve třídě (buď použitím odborných metod k tomu určených, jako sociometrie, interaktivní programy a programy na rozvoj sociálních kompetencí, nebo v případě zkušeného pedagoga stačí i obyčejné pozorování a všimání si změn sociálního klimatu ve třídě) – popis, včasná intervence, besedy aj.

Nevhodné postupy:

Zastrašování; multimediální akce a kampaně; sportovní akce jsou užitečné a podpůrné, ale nezařazují se do specifických programů.

Základní strategií zůstává, že je **potřeba brát každé sdělení dítěte vážně.**

16. Extremismus, rasismus, xenofobie, antisemitismus

Za extremistické chování lze považovat takové, které je vědomě konáno ve prospěch politických, náboženských a etnických hnutí a ideologií, která směřují proti základům demokratického ústavního státu. U studentů/žáků se zpravidla jedná pouze o dílčí postoje a formy podpory, které mají často pouze slabý ideologický základ.

Rasistické chování je takové, které na základě přisouzení psychických a mentálních schopností a dovedností skupinám definovaných podle biologického rasového či národnostního původu tyto příslušníky těchto skupiny hodnotí a případně (ve formě „tvrdého rasismu“) je i poškozují.

Xenofobní chování je takové, které na základě subjektivně stanovených prvků cizosti (jinakosti) vyvolává obavy ze subjektů, které jsou jako cizí pojímány a v krajních případech může vést k jejich poškozování, což vyvolává protireakci.

Antisemitské jednání je takové, které poškozují objekt židovského charakteru kvůli tomu, že tomuto objektu určité negativní přisuzuje vlastnosti či symbolický význam na základě subjektivní percepce židovství.

Extremismus lze dělit na:

- pravicový (odmítá rovnost lidí a na tomto základě potlačuje svobodu některých z nich);
- levicový (absolutizuje rovnost lidí na úkor individuální svobody);

náboženský (nárokuje suverenitu náboženského vyznání na úkor excesivního porušení lidských práv a individuální svobody);

- etnicko-regionální (nárok na suverenitu a separaci vlastního etnika anebo regionu vede k excesům potlačování svobody jiných).

- environmentální (zájmy subjektivně pojaté přírody a jejich částí jsou nadřazeny demokratickým principům a prosazovány excesivně na úkor lidské svobody)

Rizikové typy chování žáků/studentů:

- verbální a fyzické napadání spolužáků, zaměstnanců či návštěvníků školy kvůli jejich politickému či náboženskému přesvědčení anebo rasovému, národnostnímu, etnickému či třídnímu původu (včetně střetů různých extremistických či etnický/nábožensky vymezených part a skupin);

- revizionistické zpochybňování oficiálních výkladů historie či pojetí soudobé demokracie ve prospěch extremistického výkladu;

- agitace ve prospěch extremistických hnutí na půdě školy a snaha o získání nových stoupenců mezi vrstevníky (včetně možnosti vytváření extremistických part a skupin ve škole);

- využívání školního vzdělání a výcviku k nabytí znalostí, dovedností a schopností pro bezprostřední využití v extremistické scéně (, nácvik bojových umění v kroužcích sebeobrany apod.);

- využití školních prostor, zařízení a přístrojů ve prospěch extremismu (např. využití školních počítačů a serverů k vytváření a umístění extremistických internetových stránek);

- zanedbávání školních povinností kvůli volnočasovým extremistickým aktivitám mimo školu (škála mimoškolních extremistických aktivit je široká).

Výskyt politického extremismu a antisemitismu je pravděpodobný především u starších žáků školního věku (cca od 12-13 let) a především pak studentů a učňů na středním stupni.

Primitivní rasistické a xenofobní postoje se mohou vyskytnout i u dětí předškolního a raně školního věku, ať již jako důsledek rodinné výchovy a vlivu okolí nebo pod vlivem bezprostřední situace a reakcí spolužáků.

I když neexistují přesné statistiky, v extremistické mládežnické scéně lze odhadovat zhruba na 75% chlapců a 25% dívek. Na politickou socializaci dívek do extremistické scény (v jejíž pravicové části a u velké části etnických a náboženských extremistů panují tradiční sexistické vztahy s mužskou dominancí) mají výrazný vliv rodinné vazby (především bratr – sestra) a partnerské vztahy.

Rasistické a xenofobní postoje mohou být vyjadřovány i osobami, které nepatří do extremistické scény, přičemž např. rasistické nadávky mohou rovnoměrně užívat dívky i chlapci.

Výskyt rasismu a extremismu ve škole je podmíněn i tradicemi, specifiky a problémy určitého regionu a podmínkami na konkrétní škole (např. kriminální či agresivní chování příslušníků určité etnické menšiny může vyvolat reakci ve formě vzniku pravicově-extremistické skupiny, případně přítomnost pravicových extremistů může vyvolat vznik levicově extremistických protivníků apod.).

Doporučené postupy

- a) Zjistit hloubku extremistického přesvědčení či rasistických, xenofobních anebo antisemitských postojů u jednotlivců a zjistit jejich případné vazby na extremistickou scénu mimo školu.
- b) Zjistit rozšíření uvedených postojů v kolektivu, třídě, škole.
- c) Vyvolat diskusi o problémech souvisejících s uvedenými postoji s cílem odhalit jejich příčinu.
- d) Nabídnout alternativní volnočasové aktivity.
- e) Zaměřit výuku na tyto problémy.
- f) Okamžitě a razantně vystoupit proti projevům intolerance mezi žáky vyvolanými uvedenými postoji a názory.
- g) Pozvat experty k diskusi s žáky/studenty.
- h) Informovat rodiče v případě zjištění uvedených hlouběji zakotvených postojů a nabídnout jim spolupráci.
- i) V případě závažných projevů (především násilných) informovat bezpečnostní složky (Policii ČR)
- j) Nevhodné přístupy:
- k) Moralizování a skandalizace bez obeznamenosti s problematikou mládeže a extremismu;
- l) Okamžité vyhrožování tresty a zákonnými postihy v případě kontroverzních názorů v běžných diskusích;
- m) Nezkoumání motivace lidí k určitému jednání, které se na první pohled může jevit extremistické, ale nemusí takové být.
- n) Přejímání extremistických názorů do výuky a argumentace s cílem zalíbit se extremisticky orientované mládeži.

Koho informovat?

Rodiče vyrozumět v případě opakovaných verbálních či vizuálních projevů s možným extremistickým podtextem či v případě odůvodněného podezření na účast žáka v konsistentní extremistické partě a v případě užití násilí s extremistickým, rasistickým xenofobním anebo antisemitským podtextem.

Policii vyrozumět v případě podezření na promyšlenou a extremisticky, rasisticky, xenofobně nebo antisemitsky motivovanou činnost (např. , opakované rasistické verbální výpady se závažnými dopady na psychiku terčů takových výpadů apod.) a na takto motivované vážnější formy násilí.

17. Negativní působení sekt

1. **Náboženské kulty:** Jsou nejčastější, nejznámější, nejpočetnější, mediálně nejoblíbenější. Orientují se na rozmanitá náboženská učení. Vycházejí z nejrůznějších zdrojů – od Bible přes tajné nauky starého Egypta, druidů, Orientu, UFO až po výmysly zakladatelů a vůdců těchto kultů.

2. **Politické kultury:** Tyto skupiny, na první pohled živořící na okrajích politického spektra, jsou obvykle označovány jako „extremistické“, „okrajové“, „marginální“. Přesto se k nim hlásí nezanedbatelný počet lidí (především mladých), kteří podléhají jejich kouzlu. To je do jisté míry vyvoláno i metodami náboru a udržování členství. „Věrouka“ i „rituál“ politických kultů se svou přesvědčivostí neliší od náboženských kultů. Základem je určitá politická ideologie, která se s postupem času halí do stále mystičtějšího oparu. Patří sem nebezpečné kultury osobností historie 20. století, zejména kultury vůdců fašistického, nacistického a komunistického režimu.

3. **Psychoterapeuticko-výchovné kultury:** Zaměřují se na zprostředkování „duševních vizí“, „osvícení“ či dalších „vrcholných duchovních zážitků“ (za nemalý finanční obnos) a používají některé techniky psychické manipulace. Často nabízejí na sebe navazující (stále nákladnější) kurzy, které mají vyústit v poznání „konečné pravdy“. Ti členové, kteří již nemohou platit, musejí skupinu opustit (což už někdy nezvládnou sami, o své vůli) nebo se stát jejími náboráři, „dealery“.

4. **Komerční kultury:** Fungují na principu peněz. Manipulují a podvádějí lidi, kteří jsou pak v několikaúrovňových (multi-level marketing, MLM) či pyramidových organizacích nuceni pracovat za minimální provizi nebo zcela zdarma, přičemž nedočkavě vyhlížejí slíbené bohatství a prosperitu. Pokud se nedostavují (což je záměrem), je snižováno jejich sebevědomí a „prodejní schopnosti“, a to jim brání v tom, aby si stěžovali – „je to jen vaše vina, že neumíte získat lidi, prodat zboží...“.

Doporučené postupy:

- a) vždy naslouchejte svým žákům a studentům, mějte přehled o tom, jaké jsou mezi nimi aktuální informace – tedy co čtou, co poslouchají nebo co sledují v televizi;
- b) nikdy striktně nekažte a neodsuzujte, spíše vysvětlujte a snažte se o posilování pouta důvěry;
- c) vyhýbejte se tomu, abyste nějaká témata tabuizovali – mluvit se dá i o satanismu, jde jen o to, jak;
- d) snažte se vždy poskytovat co nejobjektivnější informace za využití všech dostupných uvedených zdrojů;
- e) nesnažte se vnucovat „správný“ pohled na věc a nechte zaznít i jiné názory – nejlépe v moderované diskusi;
- f) nikdy nezesměšňujte nebo nedegradujte (nejen mediální) „idoly“;
- g) máte-li podezření, že se ve vašem okolí objevil nějaký problém z této oblasti, vždy se snažte získat co nejvíce informací, než začnete jednat; pokud už se rozhodnete jednat, vždy se to snažte konzultovat s odborníky.

Často se setkáváme s případy, kdy je dítě (žák) pod silným vlivem rodiče-sektáře, což samozřejmě determinuje možnosti jeho pohledu na okolní svět. Takový mladý člověk může začít hledat alternativu k dosavadnímu způsobu svého života. Je na učitelích, aby byli připraveni mu poskytnout oporu, pokud ji u nich bude hledat, a aby byli schopni mu zprostředkovat vnější realitu. Nikdo však nemá právo na to, aby měnil

názory kohokoli jiného násilím či sankcemi jen proto, že jeho pohled je odlišný od toho majoritního.

Je také nezbytně nutné si uvědomit, že u velké části mladistvých, kteří ostentativně demonstrují svoji příslušnost např. k satanistům, jde o pózu úzce související s touhou odlišit se od ostatních, být „in“ a případně i provokovat. Než tedy vyhledáte pomoc odborníka pro takového „satanisty poblouzněného“ žáka, je lepší si s ním pohovořit a zjistit, zda se nejedná právě o demonstrativní projev.

Pokud se však mezi vašimi žáky objeví někdo, kdo vykazuje průkaznější znaky příslušnosti k některé sektě (může jít o fyzické znaky – symboly, změny oblečení, účesu, ale také o psychickou změnu, která je hůř vystopovatelná – změny chování, nevyrovnanost, přílišná introvertnost, noví známí a přátelé, o nichž žák odmítá mluvit, změna zájmů, komunikačních schopností atd.), je lepší se s ohledem na osobnost žáka pokusit zjistit, o jakou skupinu jde, jak dlouho je s ní dotyčný v kontaktu, jak silně je do hnutí zapojen, jaký je jeho současný vztah k okolí, zda je ochoten mluvit o své nové příslušnosti, ale především: chovat se k němu jako k člověku, na kterém nám záleží, nesnižovat jeho inteligenci, k ničemu ho nenutit, nevyhrožovat, nevydírat, nepoučovat, nestrašit následky a především mu dát najevo, že budeme vždy nablízku, pokud si bude chtít promluvit – tedy to, že jsme na jeho straně. Pokud dotyčný začne hledat pomoc, je dobré se obrátit na odborníky.

- a) Pokud je rodina členem společenství se znaky sekty a není podezření na zanedbávání péče či jiný trestný čin vůči dítěti, není možné ze strany pedagoga ovlivnit zapojení dítěte do tohoto společenství.
- b) Pedagog si musí stanovit své cíle, kterých může ve své pomoci dosáhnout (zejména předávat informace o rizicích sekt, nerozbit s dítětem vzájemný vztah apod.).
- c) Je nutné, aby si pedagog zachoval chladnou hlavu a vyhnul se nepřiměřenému tlaku na žáka; čím větší je tlak ze strany pedagoga, tím větší je destrukce vztahu ve směru k dítěti i od něj.
- d) Nesnažit se „pravdivě argumentovat“, je to zbytečné.
- e) Zachovat si „životní optimismus“ (vyhledat jiné pedagogy, co mají stejný problém ve třídě, radit se s nimi, sdílet i jejich názory, snažit se být přes veškeré vyčerpání trpělivý a vyčkávat, nezapomenout stále žít také „svůj“ život).

Vypracovali: Mgr. Iva Kučerová, VP
Mgr. Roman Pospíšil, ŠMP

Ve Vysokém Mýtě 30. 8. 2019

Mgr. Jana Vavřinová
ředitelka školy